

Noordzeerecht

‘Waarom is zware boomkorvisserij in Natura 2000-gebieden op de Noordzee toegestaan, terwijl dit hetzelfde vernietigende effect heeft als het omploegen van de Veluwe?’, zo lezen we nog in 2010 in een verslag van de Vereniging voor Milieurecht (VMR).

Het zag er niet best uit voor deze vissers en voor het gedogende ministerie, want natuurorganisaties waren al bezig naar de rechter te stappen. De habitattoets uit de Natuurbeschermingswet kon het probleem kennelijk niet oplossen: de boomkorvisserij had vrijwel zeker significante effecten op de beschermde natuurwaarden, maar het ministerie deed niks wetende dat een vergunning of ontheffing vrijwel niet mogelijk was.

Er dreigde een algemeen en onmiddellijk ingaand rechterlijk verbod, maar dat verschaft de boomkorvissers weer niet de mogelijkheid om te investeren in en over te gaan op duurzame visserijtechnieken. Ik herinner mij dat na afloop van die VMR-jaarvergadering we ons allemaal bij de borrel afvroegen hoe we dit hoofdpijndossier nou op een juridisch aanvaardbare wijze zouden kunnen oplossen. De habitattoets blokkeerde eigenlijk een voor alle partijen duurzame oplossing.

Daar kwam nog eens bij dat alle Nederlandse mariene Natura 2000-gebieden ook nog eens aangemeld waren als OSPAR-gebied (zogenoemde Marine Protected Areas op grond van het *Verdrag inzake de bescherming van het mariene milieu in het noordoostelijk deel van de Atlantische Oceaan*) en ook de *Kaderrichtlijn Mariene Strategie* (KRM) van de EU van kracht was die in art. 13 lid 4 ‘ruimtelijke beschermingsmaatregelen’ voor beschermde mariene gebieden eist (‘waarbij diversiteit van de samenstellende ecosystemen adequaat is gedekt’). Het artikel noemt vervolgens de Natura 2000- en OSPAR-gebieden als voorbeelden van deze ruimtelijke beschermingsmaatregelen. Er moest dus wel wat gebeuren.

Als slim compromis werd eind 2011 het VIBEG-akkoord gesloten. VIBEG staat voor ‘Visserij In Beschermde Gebieden’. Dit VIBEG-akkoord werd gesloten tussen ministerie, visserijsector en natuurbeschermingsorganisaties en verbiedt bodemomwoelende boomkorvisserij in

Legenda

- aangewezen Natura-2000 gebieden
- aan te wijzen Natura-2000 gebieden
- Nederlandse Noordzee
- habitattypen 1110 (ondergelopen zandbanken)
- habitattypen 1170 (riffen van open zee)
- bruinvis
- gewone en grijze zeehond
- rivierprik
- zeeprik
- fint
- roodkeelduiker
- parelduiker
- eidereend
- zwarte zee-eend
- dwergmeeuw
- grote jager
- grote mantelmeeuw
- zeekoet
- kleine mantelmeeuw
- grote stern
- visdief
- steltloper

Bron: Ministerie van EL&I / Mijns Cartografie en Vormgeving

een kwart van twee Natura 2000-gebieden. In 2014 wordt het verbod uitgebreid tot bijna de helft van het gebied en in 2016 geldt in beide gebieden een totaalverbod voor de boomkor. Als tegenprestatie beloven de natuurorganisaties de komende jaren niet naar de rechter te stappen, zodat de sector de kans krijgt om nieuwe, duurzamere vistechneken in te voeren. Het akkoord geldt alleen nog voor de Noordzeekustzone en de Vlakte van de Raan (voor de kust van Zeeland). Dit zijn twee gebieden in de territoriale zee (12 mijlszone) en daar kon de Nederlandse regering zelf reeds beslissen over toegangsbeperkingen zonder overeenstemming met andere visserijlanden zoals verderop in de Exclusieve Economische Zone (EEZ). Dergelijke akkoorden zijn echter te zijner tijd ook mogelijk voor natuurgebieden verder weg

op de Noordzee in de EEZ. Denk hierbij aan de Doggersbank en de Klaverbank.

Men zou volgens mij nu kunnen verdedigen dat de methode van een belangenafweging en het optekenen daarvan in een akkoord in zekere zin het tekort van de methode van de eenzijdige habitattoets blootlegt. De habitattoets leidde tot het jarenlang gedogen van de significante effecten van de boomkorvisserij, maar dreigde ook het gebied op slot te gooien en leek ook een *terme de grace* terwille van verduurzaming van de visserij in de weg te staan. Het VIBEG-akkoord lost dat op, daar waar de habitattoets leek te falen.

Fred Kistenkas
 Alterra en Wageningen Universiteit